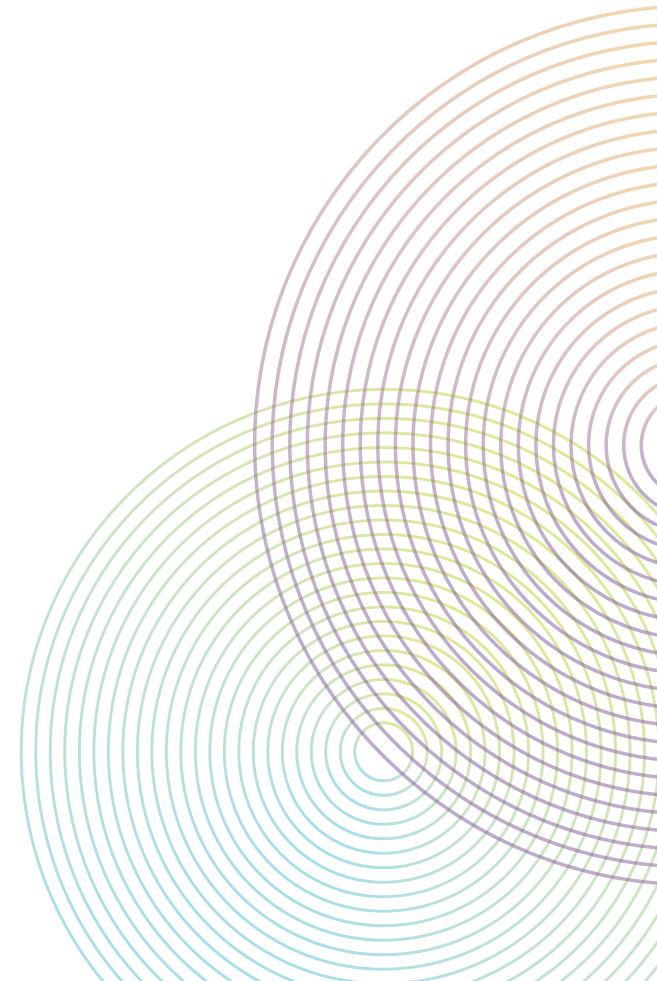
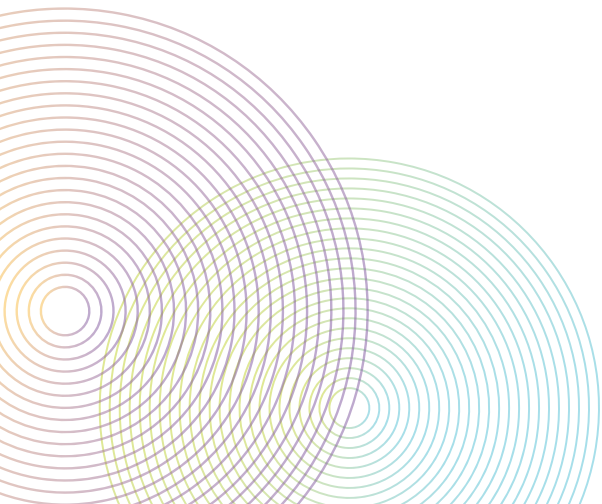

ECONOMIE**071**

Projectoverzicht

juni **2019**

ECONOMIE071

Economie071 voert projecten uit die de economie in de Leidse regio versterken. Het is een samenwerking van gemeenten, ondernemersverenigingen en de onderwijs- en kennisinstellingen in de Leidse regio. Er wordt gewerkt aan concrete projecten. Deze zijn gericht op het verbeteren van het investeringsklimaat in de regio ten gunste van werkgelegenheid.

Voorwoord

Yvonne van Delft, *Voorzitter Economie071:*

‘We staan voor enorme maatschappelijke vraagstukken die direct impact hebben op onze regionale economie. We moeten daar als partners van Economie071 samen de schouders onder zetten. We hebben eerder laten zien dat dit tot mooie resultaten leidt. Ik denk dan aan het afgeronde project PLNT en nu recent het Expat Centre, de behaalde resultaten rondom regiomarketing en de ingewikkelde dossiers waarop we voortgang boeken als retail en bedrijventerreinen. Ook met het Human Capital Actieplan lijken we nu stappen te gaan zetten die verschil gaan maken als het gaat om de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.’

Actuele uitdagingen

‘Twee actuele uitdagingen die we nog moeten invullen zijn duurzame mobiliteit en circulaire economie. Dat kun je als overheid niet alleen. Daarbij moet je samenwerken met ondernemers en kennisinstellingen. Dat begint bij het delen van kennis. Zodra je op hetzelfde kennisniveau zit, kun je beter werken aan oplossingen. Een goed voorbeeld hiervan vind ik de Masterclass Circulaire economie die we samen met de Universiteit Leiden hebben georganiseerd en waar zo'n 80 deelnemers, waaronder veel bedrijven, aan meededen. Dat vraagt om een vervolg.’

Innovatie

‘Daarnaast vind ik het mooi om te zien dat we samen ook werken aan projecten die je in eerste instantie niet direct aan onze regio zou koppelen. Neem bijvoorbeeld het project Smart071. Dat verwacht je misschien eerder bij steden met een technische universiteit. Maar juist in de Leidse regio, waar zorg en onderwijs de twee grootste werkgevers

zijn, is het invoeren van nieuwe technologie een prachtige kans om verbeteringen door te voeren. En dit is ook weer een geweldige proeftuin voor de studenten Informatica van de Hogeschool Leiden.’

Meerwaarde waarmaken

‘De meerwaarde van Economie071 zit hem voor mij dus ook in het delen van de kennis die je vanuit je eigen achterban meebrengt. Iedere organisatie belicht een vraagstuk van een andere kant, vertegenwoordigt ook verschillende belangen en zo kom je samen tot breed gedragen en innovatieve oplossingen. Bovendien vind ik het belangrijk dat we ons samen inzetten voor mensen die niet zo makkelijk aan het werk komen. Alleen met elkaar kunnen we ervoor zorgen dat iedereen mee kan doen in onze regio. Met elkaar zorgen we voor meer impact. Ik hoop van harte dat we die meerwaarde ook de komende periode weer gaan waarmaken. Ik nodig elke partner van Economie071 van harte uit om hier actief aan bij te dragen.’

Projectkaart

Circulaire Economie

In 2050 is de Nederlandse economie volledig circulair. Dat is de nationale doelstelling waar ook de Leidse regio aan bij moet én wil dragen. Deze opgave is de aanleiding geweest voor onze Masterclass Circulaire Economie. Hierin heeft de Universiteit Leiden haar kennis op dit gebied gedeeld, zijn deelnemers praktisch aan de slag gegaan met opdrachten en hebben we een regionaal netwerk bij elkaar gebracht van ondernemers en organisaties die op dit terrein concrete stappen willen zetten. De Masterclass was bestemd voor ondernemers, overheden en onderwijsinstellingen in de Leidse Regio. Met 80 deelnemers was de animo groot.

Opzet van de Masterclass

De Masterclass bestond uit vier bijeenkomsten. In de eerste twee sessies werd ingegaan op wat circulaire economie is, hoe dit zich verhoudt tot duurzaamheid in het algemeen en welke kansen er liggen. Daarna werd het concreet. Aan de orde kwamen circulaire businessmodellen en inkoop- en aanbesteding. Deelnemers gingen onder begeleiding van Universiteit Leiden en Copper8 actief aan de slag met een eigen casus. Tijdens het napraten kon het nieuwe netwerk vanuit de werkvelden onderwijs, overheid en bedrijfsleven op de schaal van de Leidse regio elkaar verder ontmoeten.

Veel expertise

Vanuit de Universiteit Leiden was het Centrum voor Milieuwetenschappen (CML*) aangehaakt, een wereldwijde pionier op het gebied van levenscyclusanalyse en materi-

aalstroomanalyse. Experts vanuit het CML namen de deelnemers mee in de theorie. Daarna ging Copper8 met de groep concreet aan de slag. Copper8 zijn echte doeners, met veel ervaring rondom het concretiseren van de circulaire economie.

** Het CML is onderdeel van het Centre for Sustainability (CfS), een samenwerkingsverband tussen Universiteit Leiden, TU Delft en Erasmus Rotterdam.*

Koplopersgroep

Yvonne van Delft (Wethouder Economie Gemeente Leiden en Initiatiefnemer van de Masterclass): 'De opgave voor een Circulaire Economie is zo groot dat we elkaar nodig hebben om dit voor elkaar te krijgen. Ik ben blij dat de Universiteit Leiden haar kennis heeft willen delen. Nu is het

aan de koplopersgroep die is ontstaan om de energie vast te houden en om te zetten in concrete plannen. Ik neem graag de ambassadeursrol op mij voor dat traject.'

Forum071

Uit de enquête blijkt dat de masterclass erg goed is gewaardeerd en dat deelnemers behoefte hebben aan een vervolg. Men toont daarbij zelf veel initiatief. Zo willen een aantal deelnemers terugkom-middagen organiseren waarbij de voortgang van ideeën wordt gepitcht en waar van aanwezigen input wordt gevraagd om plannen verder te brengen. Deze energie houden we graag vast! Nu is het eerst aan de deelnemers om hun plannen en ideeën verder vorm te geven. Via het online platform www.forum071.nl kan men dit delen en een vraag stellen aan de community. Er zijn al een aantal mooie bijdragen geplaatst.

Studenten aan de slag

Naar aanleiding van onze de Masterclass zijn studenten van het honours-programma van Universiteit Leiden aan de slag gegaan met een aantal concrete opdrachten van deelnemers. Dit onder begeleiding van professor René Kleijn van het Centrum voor Milieuwetenschappen. Op woensdag 24 april werden de resultaten gepresenteerd in Gebr. De Nobel.

Kringloopbedrijf Het Warenhuis

Een aantal studenten werkten aan een opdracht voor [Kringloopbedrijf het Warenhuis](#). Zij richten zich op de afvalstromen plastic, papier en banken en hoe hier meer duurzaam mee omgegaan kan worden. Voor alle onderdelen

Categorie: aanjaagfase

werden analyses gedaan en voorstellen voor aanpak gepresenteerd. Bekijk de [presentatie](#).

Ron Praag van Kringloopbedrijf Het Warenhuis: 'Het was een plezier om met de studenten te werken, ze waren erg enthousiast! De studenten gaan ook een presentatie geven aan mijn collega's. Daar ben ik heel blij mee, omdat niet al mijn collega's echt bezig zijn met circulariteit en de studie van deze studenten geweldige voorbeelden geeft van kansen voor ons.'

3D-printen met afval

Ron Praag heeft nu de smaak te pakken en geeft aan: 'Ik werk graag nog eens met een groep studenten. Er is altijd wel iets om over na te denken als het om circulaire economie gaat. Een vraag die wij bijvoorbeeld nog hebben is of we ons eigen plastic afval kunnen recyclen en dit direct in een 3D-printer kunnen gebruiken. Welk plastic kunnen we dan gebruiken? Welke apparatuur hebben we nodig? Wat komt er verder bij kijken om dit te kunnen gaan doen? We zijn heel benieuwd naar de antwoorden op deze vragen.'

Gebr. de Nobel

Andere studenten werkten aan een opdracht voor [poppodium Gebr. de Nobel](#). Ze bedachten innovatieve manieren om de circulariteit van de locatie, die al heel duurzaam is, nog verder te vergroten. Ze werkten aan een energiescan van het gebouw om meer inzicht te krijgen in het energieverbruik. Daarnaast bedachten ze manieren om het gebruik van de locatie te verbreden. Dit om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar ruimte in Leiden en

om het gebruik van het gebouw en de middelen nog efficiënter te maken. Bekijk de [presentatie](#).

Vervolg

Circulaire impact kan in de regio worden geboekt op terrein van Circulair bouwen. Onder leiding van de gemeente Leiden en de gemeente Katwijk wordt onderzocht hoe

Circulair bouwen in de regio gestimuleerd kan worden. Hiertoe volgt binnenkort een voorstel. Daarnaast blijft kennisdeling van belang om zo relevante partijen met elkaar in contact te brengen. Hiervoor benut Economie071 het Forum071 en de reguliere communicatiekanalen zoals de website en nieuwsbrief.

Projectkaart

Duurzame mobiliteit

Jan Breugem,

projectleider Bereikbaar Haaglanden en Rijnland:

‘Om echt werkt te kunnen maken van duurzame mobiliteit is er een orgaan nodig met daadkracht en draagvlak bij de betrokken overheden, het bedrijfsleven en instellingen. Een orgaan wat kan zorgen voor echt commitment, energie en concrete afspraken. Economie071 kan dit in mijn ogen zijn.’

De urgentie

Voor de bereikbaarheid en de leefbaarheid van de stad en regio is het nodig samen de schouders te zetten onder duurzame alternatieven van vervoer. Deze alternatieve dragen niet alleen bij aan het bereikbaar houden van de regio (en waar mogelijk die bereikbaarheid verbeteren), maar gaan hand in hand met het verbeteren van de leefbaarheid (klimaatdoelstelling/CO2 reductie) en het verbeteren van de vitaliteit van de medewerkers (verbeteren inzetbaarheid).

De partners van Economie071 willen op het thema Duurzame Mobiliteit daarom concreet aan de slag met projectinitiatieven.

Van intentieverklaring naar convenant

De in het najaar 2017 door de (meeste) bij Economie071 betrokken partijen getekende intentieverklaring Duurzame Kilometers is eind 2018 beëindigd, vanwege het ontbreken

van echte energie en de overlap en verwarring met het convenant van Bereikbaar Haaglanden en Rijnland. Inmiddels zijn (of waren al) convenantpartner: de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Voorschoten en Katwijk, de Hogeschool Leiden en het mboRijnland. De gemeenten Zoeterwoude en Oegstgeest, het LUMC en de Universiteit Leiden hebben deze stap nog niet gezet. Voor de ondernemersverenigingen is er een ander passend convenant. De KOV, OV BSP en de Leidse Koepel zijn hier nog niet op aangesloten. VNO-NCW is één van de partijen achter Bereikbaar Haaglanden en Rijnland en daarmee direct betrokken.

Status

De betrokkenheid van Economie071 op het thema duurzame mobiliteit is er momenteel feitelijk alleen door een zijdelingse betrokkenheid bij een aantal projecten en ontwikkelingen in de Leidse regio. Dit terwijl diverse onderzoeken en monitoren duidelijk zijn: het gaat economisch goed

in de Leidse regio, maar deze groei en de verdichting door nieuwe woon- en werklocaties zorgen ervoor dat de bereikbaarheid van de regio verder onder druk komt te staan. Hiernaast veroorzaakt automobiliteit een flink deel van de CO2 uitstoot en noopt het klimaatakkoord zowel overheden als het bedrijfsleven tot maatregelen. Hiermee is de noodzaak om tot een duidelijk duurzamere en slimmere invulling van de mobiliteit in de regio te komen evident. Investerings in infrastructuur zijn en blijven noodzakelijk, maar hiernaast is het meer dan noodzakelijk dat er een modal shift plaatsvindt naar slimmere en duurzame mobiliteit door gedragsverandering (personenmobiliteit) en vraagbeïnvloeding (logistiek).

Kansen voor vervolg en concretisering

1. Beleid en concretisering overheden
In vrijwel alle beleidsplannen en coalitieakkoorden komen de thema's mobiliteit/bereikbaarheid, duurzaamheid, vestigingsklimaat etc. voor en zijn daarvoor intenties/doelen geformuleerd. De combi van de hiervoor genoemde thema's is vaak vertaald in het oplossen van infrastructurele knelpunten en in ambities ten aanzien van bijvoorbeeld fietsen en energietransitie. Wat beter kan is de concretisering hiervan naar heldere (SMART) doelstellingen ten aanzien van duurzame mobiliteit qua eigen organisatie en qua inbreng en verantwoordelijkheid van onder andere het bedrijfsleven. Voorbeeld: De gemeente Leiden zorgt voor een bepaalde verbetering qua infrastructuur en enkele faciliteiten naar/op het LBSP en de Ondernemersvereniging en bedrijven op het BSP committeren zich aan het reduceren van het aantal autobewegingen in de spits met x-% en met het reduceren van CO2 uitstoot met x-%. Een combi-

Categorie: aanjaagfase

deal, waarbij alle partijen die invloed uit kunnen oefenen op de ontwikkeling naar duurzame mobiliteit een bijdrage leveren.

2. Bedrijfsterreinen Leidse Regio

De regio kent heel wat bedrijfsterreinen en binnen Economie071 loopt er een project waarbij alle terreinen in kaart gebracht zijn en er gewerkt wordt aan een visie op het geheel aan terreinen in de regio en de ontwikkeling hiervan naar een invulling die past bij de behoefte van nu en in de (nabije) toekomst. Vrijwel alle terreinen hebben hun specifieke uitdagingen, ook ten aanzien van mobiliteit. Ook hier worden de oplossingen doorgaans gezocht in infrastructurele aanpassingen. Er wordt dan met name van de betrokken overheden investeringen in verbeteringen verwacht. Ook hier is een flinke winst te boeken door het actief samenwerken en zelf bijdragen van de bedrijven. Op het vlak van het reduceren van automobilititeit, door het motiveren en faciliteren van medewerkers richting andere modaliteiten dan de auto, en door het bundelen en slimmer plannen van logistieke stromen. Dit vraagt om combideals (zie vorige punt) tussen ondernemersverenigingen etc. en de betrokken overheden. Het vraagt om een echt en concreet commitment van de ondernemersverenigingen in de regio om dit onderwerp stelselmatig te agenderen en de aangesloten leden actief te motiveren een bijdrage te leveren.

3. Instellingen en bedrijven Leidse Regio

Overheden en ondernemersverenigingen kunnen een prima rol spelen in het aanmoedigen en stimuleren van de noodzakelijke modal shift, maar uiteindelijk ligt de sleutel

bij de individuele instellingen en bedrijven. Zij bepalen hun eigen beleid, regelingen, faciliteiten en aanpak ten aanzien van woon-werk, zakelijke en logistieke mobiliteit. Hoewel er ook in de Leidse regio diverse mooie voorbeelden zijn van actieve bedrijven en instellingen, zijn helaas nog veel bedrijven en instellingen passief. Door de concentratie op hun kernactiviteiten, de drukte van alle dag of vanuit de gedachte dat de overheden of de 'buurman' dit maar op moet lossen. De gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een duurzame en bereikbare regio wordt niet gevoeld en dus ook niet genomen. De regio zou er enorm bij gebaat zijn als om te beginnen alle bedrijven boven een bepaald aantal medewerkers actief worden en hun verantwoordelijkheid nemen. Bij het komen tot concrete afspraken kunnen de ondernemersverenigingen en de overheden een belangrijke rol vervullen (zie ook punt 1 en 2). Er zijn ook instellingen en bedrijven die het goed doen, maar zich niet aansluiten bij het netwerk van Bereikbaar Haaglanden en Rijnland. Zij kunnen echter als boegbeelden fungeren en daarmee bij het motiveren van anderen een goede rol vervullen. Ook deze participatie is dus zeer gewenst.

4. Logistiek

Feitelijk geldt het bij de punten 1 t/m 3 beschrevene voor zowel personen mobiliteit, als voor logistieke mobiliteit. Echter zijn bij personenmobiliteit gedragsverandering en de werknemersregelingen- en faciliteiten belangrijk. Bij logistieke mobiliteit staan business cases, samenwerking en slimmer plannen centraal. Bij logistiek onderscheiden we een aantal belangrijke segmenten: Zero emissie stadslogistiek, Bouwlogistiek, Servicelogistiek, Afvallogistiek en Horecalogistiek. Met zero emissie stadslo-

gistiek is inmiddels een start gemaakt binnen de gemeente Leiden door het ondertekenen van de Greendeal 6. Nu start de fase van krachten bundelen, ideeën uitwerken en deze via pilots uitproberen. Naast dit al opgepakte project zou het goed zijn om nog enkele concrete logistieke projecten te definiëren, deze van concrete uitgangspunten en doelen te voorzien en ze via pilots in de praktijk te brengen. Ook hier is het bij elkaar brengen van partijen, het komen tot commitment en het afspreken van concrete doelen zeer gewenst.

Daadkracht en draagvlak

De bovenstaande vier punten maken helder wat er moet gebeuren om in de Leidse regio echt stappen te zetten op het beheersbaar houden en bij voorkeur verbeteren van de bereikbaarheid door duurzame mobiliteit. En waarmee gelijktijdig gewerkt wordt aan het reduceren van de CO2 uitstoot en de doelstellingen van het klimaatakkoord. Nodig is een orgaan met daadkracht en draagvlak bij de betrokken overheden, het bedrijfsleven en instellingen. Een orgaan wat kan zorgen voor echt commitment, energie en concrete afspraken. Economie071 kan dit in mijn ogen zijn. Bereikbaar Haaglanden en Rijnland kan hierbij de noodzakelijke hulp bieden aan ondernemersverenigingen, bedrijven en instellingen door kennis van de materie, door het inbrengen van leerervaringen elders en door concrete hulp bij het in beeld brengen van de mogelijkheden, bij het optimaliseren van beleid en bij het concreet uit (laten) proberen van alternatieven. Dit vraagt echter wel om het maken van nadere afspraken tussen de regio en Bereikbaar Haaglanden en Rijnland, aangezien de beschikbare capaciteit en middelen beperkt zijn.

Projectkaart

Human Capital Actieplan

Roy van Cooten,
projectleider vanuit de gemeente Voorschoten:
'Het is erg belangrijk voor de arbeidsmarkt om in te spelen op toekomstige tekorten en de mismatch in aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt. Door nu al initiatief te tonen en gezamenlijk de regionale uitdagingen aan te pakken, bereiden we ons voor op de toekomstige arbeidsmarkt. Hierin is de volle benutting van het menselijk kapitaal essentieel!'

De urgentie

Het gaat economisch goed met de Leidse regio. Er zijn echter stevige waarschuwingen te plaatsen voor de korte-middel- en lange termijn. In 2018 is er op initiatief van Economie071 een quickscan uitgebracht van de Arbeidsmarkt van de toekomst toegespitst op de 071 regio. Directe aanleiding hiervoor was dat door de aantrekkende economie de arbeidsmarkt nationaal onder druk kwam te staan. Daarbij is ook gekeken naar de impact van verschillende trends en ontwikkelingen (in bijv. technologie) voor onze arbeidsmarkt van de toekomst. In deze quickscan zijn twee specifieke 071regio uitdagingen geformuleerd:

- Ontwikkeling van vaardigheden. Dat wil enerzijds zeggen ontwikkeling op skills/vaardigheden ten behoeve van kwalificatiewinst of inzetbaarheid. Anderzijds stimuleren van ondernemende vaardigheden/soft skills ten aanzien van de groeiende groep zelfstandig ondernemers in deze regio.

- Inzet op vergroten instroom en goede aansluiting opleidingen en werkgelegenheid op de tekortsectoren Onderwijs, Techniek en Zorg.

De oplopende arbeidstekorten zijn dus vooral in de sectoren onderwijs, zorg en techniek. Een belangrijk aandachtspunt, want het economische 'visitekaartje' van de regio is belegd in deze landelijke 'tekortsectoren'.

Waarom een project binnen Economie071?

Na het aantreden van de nieuwe colleges van B&W bij de zes 071-gemeenten (2e helft 2018) bleek al snel dat ook de gemeenten Human Capital als prioriteit zien. Dat wil zeggen: het optimaal inzetten, opleiden en ondersteunen van het menselijk kapitaal in de regio als randvoorwaarde voor een sterke economie. Hierbij is een goede samenwerking en gezamenlijke focus tussen bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheid een vereiste. De juiste partners zitten aan tafel in Economie071 en gezamenlijk heb-

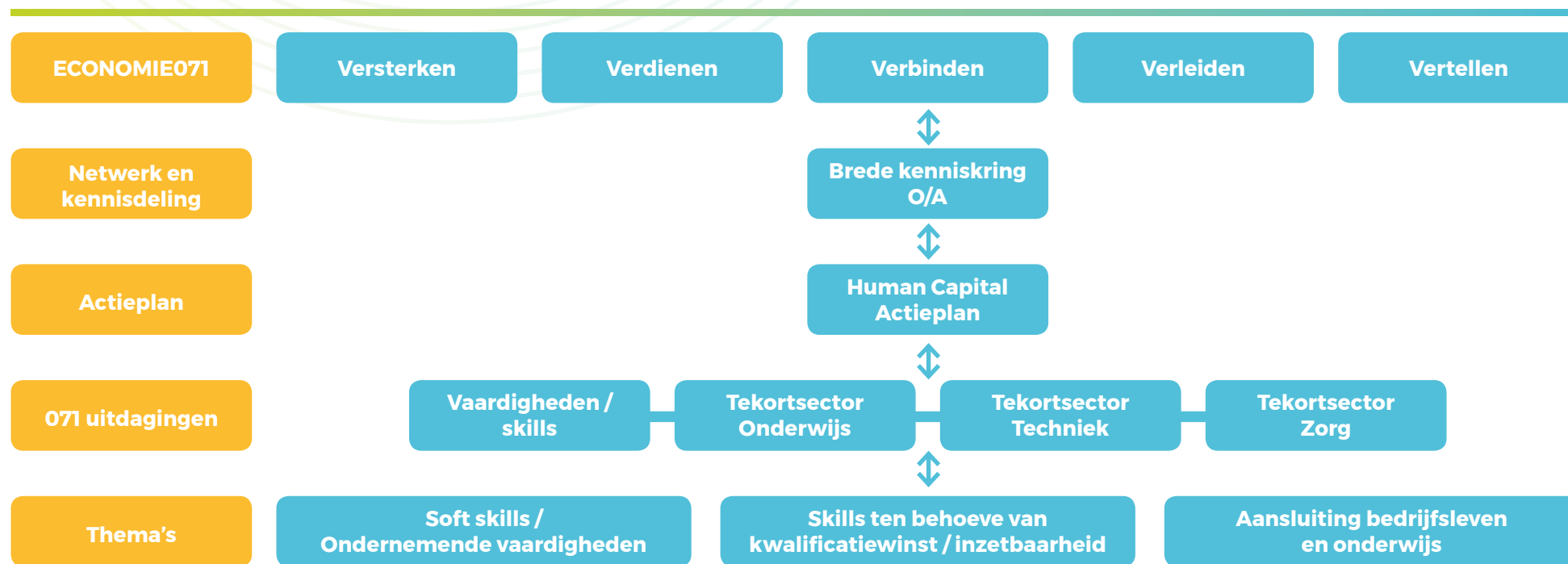

ben we meer impact dan als individuele organisatie. Dit maakt het verschil in slagingskansen! Daarnaast zijn veel regionale initiatieven gaande die aansluiten en verbonden kunnen worden met het HCA, zodat we gezamenlijk meer impact kunnen hebben.

Verbinding met andere projecten

Er zijn veel dwarsverbanden met andere bestaande en nieuwe projecten van o.a. Economie071. Denk hierbij aan Technolab/Open Innovatielab, Smart071, Bio Science Park, kenniskring Onderwijs en Arbeidsmarkt, masterplan Techniek, Centrum voor Innovatief Vakmanschap van mbo-Rijnland etc. Niet alleen in onze regio zijn veel verbindingen te maken met projecten, maar ook daarbuiten. Tijdens het werkbezoek in Amsterdam zijn we op bezoek geweest bij House of Denim waar we een presentatie kregen over House of Skills/Hospitality. Een dergelijk concept is goed te implementeren in de Leidse regio!

Categorie: aanjaagfase

Doelstelling HCA

Het optimaal inzetten, opleiden en ondersteunen van het menselijk kapitaal in de regio Leiden voor een sterke arbeidsmarkt. Gericht op het aanpakken van de regionale uitdagingen: tekortsectoren onderwijs, techniek en zorg én ontwikkeling van de benodigde vaardigheden.

De focus

De stuurgroep van Economie071 heeft zich positief uitgelaten over het Human Capital Actieplan. De noodzaak tot initiatief vanwege de huidige arbeidsmarkt is erkend. Dit project zorgt voor een concreet voorstel voor de aanpak van de regionale uitdagingen voor een gezonde arbeidsmarkt.

De oplossingen worden aangereikt door bij iedere regionale uitdaging een concreet praktisch project(en) te initiëren.

Vooruitblik

De HCA zit in de aanjaagfase, maar de ambitie is om snel naar een volwaardig project te transformeren. Voor de zomer wordt aan de stuurgroep een voorstel voorgelegd. Hierin staat aangegeven wat we op hoofdlijnen gaan doen in de komende jaren. Daarin wordt ook de commitment van de partners gevraagd. Bij akkoord wordt het uitvoeringsprogramma van het project in de zomer ingevuld, zodat daarna de eerste stappen kunnen worden gezet voor de uitvoering van de HCA.

Aangesloten partners

Vanuit Stuurgroep Economie071: gemeenten Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude, mboRijnland en KOV.

Projectstructuur

Bestuurlijk opdrachtgever: Stuurgroep Economie071
Bestuurlijke trekkers: gemeente Voorschoten en mboRijnland
Ambtelijk opdrachtgever: Jasmijn Bongers, Economie071
Projectleider: Roy van Cooten, gemeente Voorschoten
Projectboard: alle organisaties en bedrijven die inhoudelijk initiatieven ontwikkelen op de gestelde focus binnen het thema Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt.

Projectkaart **Technolab met Open Innovatielab op Leiden Bio Science Park**

Laura Platte,

projectleider vanuit de gemeente Oegstgeest:

'Met het Open Innovatie Lab draagt Technolab concreet bij aan de Human Capital Agenda van deze regio met de focus op techniekonderwijs en de verbinding van bedrijven en onderwijs op het Leiden Bio Science Park'.

Waarom past dit project binnen Economie071?

Het Open Innovatie Lab van Technolab biedt een kans voor de Human Capital Agenda van deze regio. Hierbij is Technolab de motor achter kennisontwikkeling van de arbeidsmarkt in samenwerking met het bedrijfsleven en de onderwijsinstellingen. Technolab stimuleert het enthousiasme van jongeren voor natuur en techniek. Het is een leerwerkbedrijf waar studenten uit MBO, HBO en WO stage lopen en techniekonderwijs geven aan basisschool- en middelbare scholieren.

In de Economische Agenda Leidse regio zijn het Leiden Bio

Science Park (LBSP) en de topsector Life Sciences specifiek benoemd als sleutelsectoren ten behoeve van de economische structuurversterking. Met de vestiging van het Open Innovatie Lab op het LBSP ontstaat er een mooie verbinding tussen de life science bedrijven en het onderwijs in de Leidse regio.

Verbinding met andere projecten van Economie071

De volgende projecten kunnen worden aangehaakt bij het Open Innovatie Lab: Internet of Things/Smart071 (vanwege de toepassingen van sensortechnologie), Regiomarketing

en het Expat Centre (denk bv. aan entrepreneurs in residence). De nieuwe thema's Circulaire Economie en de Human Capital Agenda vormen de paraplu voor het gewenste (circulaire) Open Innovatielab. Daarnaast kan er samenwerking worden gezocht met het afgeronde project PLNT.

Doelstelling Open Innovatielab / de urgentie

Het versterken van techniek talent met het Open Innovatielab en door huisvesting op het LBSP een verbinding aan te brengen tussen de bedrijven en het onderwijs.

Categorie: aanjaagfase

De focus

De stuurgroep Economie071 staat positief tegenover de huisvesting van een Open Innovatie Lab op het Leiden Bio Science Park. Het project past mooi bij het versterken van het vestigingsklimaat en draagt bij aan de arbeidsmarkt van de toekomst (Human Capital). Technolab is een campagne gestart om extra partners te vinden naast de betrokkenen van het eerste uur (de gemeenten Leiden, Oegstgeest en Zoeterwoude, ondernemersvereniging Bio Science Park, LUMC, Universiteit Leiden, Biopartner, Popma & ter Steege en ondernemersfonds Leiden).

Technolab kiest voor het Bio Science Park als locatie voor het Open Innovatielab. Naast de Hogeschool en de Universiteit Leiden zitten er op het Bio Science Park veel verschillende gespecialiseerde bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan Life Sciences, Space en watertechniek. Door verschillende vakgebieden bij elkaar te brengen zijn er mooie eindresultaten te behalen.

Planning

Het Open Innovatie Lab kan rekenen op de toegezegde bijdragen van de gemeenten Leiden, Oegstgeest en

Zoeterwoude, ondernemersvereniging Bio Science Park, LUMC, Universiteit Leiden en mboRijnland. Technolab heeft een businesscase gereed voor het Open Innovatielab en is een campagne gestart om extra partners te vinden naast de betrokkenen van het eerste uur. Veel bedrijven zijn inmiddels enthousiast en hebben zich aan Technolab verbonden voor de inhoud van het Open Innovatielab.

De opdracht

Het Open Innovatie Lab van Technolab is gericht op het enthousiasmeren van jongeren voor natuur en techniek. Met het realiseren van een Open Innovatie Lab komen een aantal doelen bij elkaar: versterken van techniekonderwijs en daarmee werken aan de Arbeidsmarkt van de Toekomst (Human Capital Agenda) en verbinding van bedrijven en onderwijs op het Leiden Bio Science Park.

Aangesloten partners

Vanuit stuurgroep Economie071:

Gemeente Leiden
Gemeente Oegstgeest
Gemeente Zoeterwoude

Universiteit Leiden
LUMC
Ondernemersvereniging OVBSB
MBO Rijnland

Actiepartners:

Technolab met partners HAL Allergy, Inventeers, Meester Techniek, MLO
Innovation Quarter
Leiden Marketing
Corpus
Biopartner
Popma & ter Steege architecten

Projectstructuur

Bestuurlijk opdrachtgever: stuurgroep Economie071
Bestuurlijke trekkers: gemeente Oegstgeest, Universiteit Leiden
Ambtelijk opdrachtgever: Jasmijn Bongers, programma-manager Economie071
Projectleider: Laura Platte, gemeente Oegstgeest t.b.v. algehele coördinatie.

Bedrijventerreinen Leidse regio

Niels Dekker,

projectleider vanuit de gemeente Leiden:

‘Het project Regionale bedrijventerreinenterreinenstrategie heeft tot doel te borgen dat er voldoende ruimte in de Leidse regio is voor bedrijvigheid. Het is een complex proces waarbij een zorgvuldige belangenafweging tussen verschillende ruimtevragers voorop staat. Door dit proces gezamenlijk als Leidse regio en met de ondernemers te voeren werken we aan een solide basis en een gedragen resultaat voor de regio.’

Wat is er het afgelopen half jaar gebeurd?

Onderzoeksbureau STEC heeft een conceptstrategie regionale bedrijventerreinen Leidse regio (incl. Katwijk) 2019-2030 opgesteld. Omdat deze nog niet op alle vragen antwoord gaf, is aan onderzoeksbureau Ecorys gevraagd om een sociaal-economisch profiel van de Leidse regio op te stellen. We koersen op vaststelling hiervan door de bestuurlijke stuurgroep, waarin wethouders en het bedrijfsleven in vertegenwoordigd zijn, van 8 juli.

Om te komen tot een regionale strategie bleek er onduidelijkheid over het toekomstperspectief van bedrijventerreinen binnen de gemeente Leiden, waardoor onduidelijk was hoeveel hectares de gemeente Leiden dan wel de regio moest compenseren, indachtig het convenant ‘Ruimte voor bedrijven 2018-2022’. Er wordt op ingezet dat het college van B&W van de gemeente Leiden op 13 juni zich hierover uitsprekt. Onderwijl is het college van B&W van de gemeente Katwijk bezig om te bepalen welke inzet zij van de gemeente Leiden zou wensen, indien zij door de

gemeente Leiden wordt verzocht te compenseren. Terwijl dit traject loopt, wordt doorgewerkt aan de verdere aanscherping van de conceptstrategie van STEC.

Welke stappen volgen?

Het vervolgproces voor de bedrijventerreinenstrategie bestaat uit de volgende stappen:

- De regionale concept strategie bedrijventerreinen wordt besproken in de stuurgroep, die groen licht geeft voor bespreking in de colleges van burgemeester en wethouders van betrokken gemeenten en met de directe achterban van de bedrijvenvertegenwoordigers.
- De colleges van burgemeester en wethouders stellen de concept strategie voorlopig vast.
- De stuurgroep bespreekt de geluiden binnen de colleges en de directe achterban van de bedrijvenvertegenwoordigers.
- Vervolgens biedt de stuurgroep de conceptstrategie aan de raadleden en de ondernemers aan. Er komt per

gemeente één bijeenkomst voor raadsleden en ondernemers. Tijdens de bijeenkomst wordt de strategie toegelicht en kunnen zij hierop een eerste reactie geven.

- De stuurgroep bespreekt de uitkomsten van de bijeenkomsten en betreft deze bij de conceptstrategie.
- De colleges van B&W stellen de strategie voorlopig vast zodat deze kan worden vrijgegeven voor inspraak.
- Inspraakprocedure conceptstrategie.
- De colleges van B&W bieden de conceptstrategie aan bij de diverse commissies van gemeenten ter bespreking en bij de gemeenteraden ter besluitvorming.
- De gemeenteraden stellen de bedrijventerreinenstrategie van de Leidse regio vast.

De bedrijventerreinenstrategie van de Leidse regio vormt input voor een bedrijventerreinenstrategie op groter schaalniveau. Namelijk die van Holland Rijnland: een samenwerkingsverband van 13 samenwerkende gemeenten in de Leidse regio, de Duin- en Bollenstreek en de Rijn-

Categorie: lopend project

en Veenstreek. De bedrijventerreinenstrategie Holland Rijnland wordt besproken in achtereenvolgens het Dagelijks Bestuur, het portefeuillehoudersoverleg Economie en Leefomgeving en tot slot in het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland.

Welke mijlpalen voorzie je voor de tweede helft van 2019?

Dat is op dit moment nog lastig te zeggen. Het is afhankelijk van de uitkomsten van de ambtelijke en bestuurlijke gesprekken over compensatie.

Welke impact zullen deze activiteiten hebben?

Om voor bedrijven aantrekkelijk te blijven, om werkgelegenheid te behouden, een bijdrage te leveren aan de energietransitie en de omslag naar een circulaire economie, is voldoende ruimte voor het bedrijfsleven nodig. Een langetermijnstrategie moet daarin voorzien. Een duidelijke stra-

tegie geeft investeringszekerheid en lokt investeringen en nieuwe vestiging van bedrijven uit, wat zorgt voor een grotere economische slagkracht in de regio. Om tegelijkertijd een aantrekkelijke woonregio te blijven, is investeren in nieuwe woningen én de leefbaarheid noodzakelijk. Kortom, er moet evenwicht zijn.

Wat kunnen de partners bijdragen?

Het project wordt in gezamenlijkheid – gemeenten en ondernemersvertegenwoordigers uit Economie071 – uitgevoerd. Door de thema's duurzaamheid/circulaire economie en arbeidsmarkt van de toekomst te agenderen, maken we de verbinding met de andere projecten van Economie071.

Welke kostenstructuur wordt gehanteerd?

Economie071 is opdrachtgever. De gemeenten dragen financieel bij op basis van inwoneraantal.

Welke risico's heb je in beeld en welke beheersmaatregelen zet je daarvoor in?

De gemeenten hebben zich via het convenant gecommitteerd om in de regio voldoende ruimte beschikbaar te houden voor bedrijventerreinen. Ruimte is schaars en ook andere gemeentelijke opgaven doen er een beroep op. Wanneer deze opgaven vanuit een sectorale blik worden aangepakt, loop je de kans dat locaties worden aangewezen voor functies die onverenigbaar zijn. We moeten het toekomstperspectief van iedere bedrijvenlocatie en van de locaties tezamen daarom integraal benaderen. En als gemeenten gezamenlijk daarover een afweging maken om tot een goede balans tussen wonen, werken en energie te komen.

De urgentie

Bedrijventerreinen zijn van belang voor een goed functionerende economie. Bedrijven zorgen voor 42.500 directe en 10.000 indirecte banen in de Leidse regio. Dit is ruim een derde van de werkgelegenheid. De Leidse regio wil dan ook dat haar bedrijventerreinen goed aansluiten bij de vraag van de markt. Alle feiten en cijfers zijn bekend, we hebben regionale afspraken met elkaar gemaakt en nu is het zaak om door te pakken en ondernemers en eigenaren perspectief te bieden voor de toekomst.

De opdracht

Het opstellen van een bedrijventerreinenstrategie voor de Stedelijke as Leiden – Katwijk met een toekomstperspectief tot en met 2030, die in samenspraak met het bedrijfsleven tot stand komt.

Projectstructuur

Bestuurlijk opdrachtgever: Willem Joosten, gemeente Leiderdorp
Ambtelijk opdrachtgever: Jasmijn Bongers, Economie071

Ambtelijk projectleider: Niels Dekker, gemeente Leiden
Projectboard Bedrijventerreinen Leidse regio: wethouders gemeenten Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten, Zoeterwoude, VNO NCW Rijnland, Leidse Koepel van Ondernemersverenigingen, de KOV en Ondernemersvereniging BSP.

Aansluiting Onderwijs en Arbeidsmarkt

Joost Bruggeman,
projectleider vanuit mboRijnland:
'Prachtig om te zien dat er veel initiatieven starten en gestart zijn om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt binnen 071 te versnellen. Het nieuwe project 'Human Capital Actieplan' gaat een belangrijke rol spelen in de verbinding en verdere ontwikkeling van die aansluiting.'

Doel en thema's

Het realiseren van een optimale aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Het project werkt daarbij vanuit twee thema's: innovatie en tekorten op de arbeidsmarkt.

Innovaties en technologische ontwikkelingen volgen elkaar snel op. De benodigde kennis en vaardigheden van werknemers veranderen hierdoor. Beroepen veranderen, verdwijnen en nieuwe beroepen ontstaan. Studenten moeten de vereiste kennis en vaardigheden leren en voorbereid worden op een steeds veranderende arbeidsmarkt. Na het diploma volgt een leven lang ontwikkelen. Intensieve samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven is cruciaal voor een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.

Brede Kenniskring

De brede Kenniskring Aansluiting Onderwijs en Arbeidsmarkt wordt twee keer per jaar georganiseerd voor de doelgroepen onderwijs, werkgevers en lokale overheden. De Kenniskring is bedoeld als een relatienetwerk

waarin partijen elkaar weten te vinden, ideeën en ervaringen uitwisselen, elkaar inspireren en uitdagen. De Kenniskring borduurt voort op de Masterclass Onderwijs en Arbeidsmarkt die in 2018 werd gehouden.

De eerste Kenniskring in oktober 2018 kende een grote opkomst. Bureau Blaauwberg benoemde vijf uitdagingen voor onze regio:

1. Er is reden voor optimisme: de schaarste op de arbeidsmarkt is aanleiding voor een re-design van het onderwijs en een doorbraak in de samenwerking tussen onderwijs en beroepenveld.
2. We komen op onbekend terrein en zullen vast regels tegenkomen waar we omheen moeten...
3. De kolommenstructuur van het onderwijs zal niet verdwijnen, maar er komen wel veel meer dwarsverbindingen.
4. Zowel bedrijven als onderwijs zullen echt fysiek in beweging komen. Fysieke mobiliteit - elkaar opzoeken - hangt nauw samen met mentale mobiliteit.
5. Daarmee wordt re-design een zaak van beweeglijke

pioniers. Die hebben steun en kennis nodig, dat is de kern van de kenniskring.

Kwaliteitsagenda

Deze uitdagingen sluiten aan op de ambities in de Kwaliteitsagenda van mboRijnland waarbij het onderwijs nadrukkelijker samen met bedrijven vorm wil geven aan verbetering van het onderwijs. De Centra voor Innovatief Vakmanschap (CIV) Smart Technology en Welzijn & Zorg zijn daar prachtige voorbeelden van. Twee sectoren waar de arbeidsmarkt sterk aan het veranderen is, die cruciaal zijn voor de economische ontwikkelingen van de regio en die te lijden hebben onder krapte.

Tweede kenniskring

In mei 2019 vond de tweede Kenniskring plaats. Er werd stilgestaan bij de voortgang van de Kwaliteitsagenda van mboRijnland en het project 'Hybride werken'. In de Kwaliteitsagenda wordt mbo-scholen en daarmee ook mboRijnland, de ruimte geboden om eigen keuzes te maken in lijn met de uitdagingen in het werkgebied. Daarnaast wordt er gewerkt aan de verbetering van het arbeidsmarktperspectief van mbo-studenten door aanpassingen in het onderwijsaanbod, beïnvloeding van de studiekeuze, inhoudelijke vernieuwing van opleidingen en het versterken van de verbinding met de beroepspraktijk. Het creëren van soepele overgangen binnen het beroepsonderwijs krijgt ook aandacht, zodat studenten voldoende kansen krijgen om succesvol in het mbo in te stromen of door te stromen naar een vervolgopleiding of baan. Een lerend regionaal netwerk met alle relevante stakeholders, gepersonaliseerd onderwijs en hybride leren zijn daarbij essentieel.

Categorie: lopend project

De CIV's Welzijn & Zorg en Smart Technology presenteren zich als regionale samenwerkingsverbanden die zich met respectievelijk 40 en ruim 60 samenwerkingspartners richten op hybride leren, modulair onderwijs en onderzoek. De CIV's realiseren daarmee doorbraken in meer vernieuwing, kennis en ontwikkeling door met elkaar een netwerk van (satelliet)labs en livinglabs te creëren.

Met het project 'Hybride werken in Leiden en Duin & Bollenstreek' is inmiddels gestart met re-design van de (onderwijs)arbeidsmarkt wat leidt tot aantrekkelijkere loopbanen, kruisbestuiving en innovatie in het onderwijs én andere sectoren. Een ambitieus project om binnen korte tijd een deel van de tekorten aan personeel in het lokale primair, voortgezet, mbo en hbo onderwijs op te lossen. Door bijvoorbeeld de mobiliteit van docenten te vergroten, de onderwijskwaliteit te verbeteren en het beroep aantrekkelijker te maken. Ook hier is samenwerking met het bedrijfsleven essentieel.

De Keynote spreker presenteerde het onderzoek dat Platform31 hield bij het MKB. Een presentatie over wat werkt om het brede midden- en kleinbedrijf te ondersteu-

nen, te prikkelen en te verleiden voor vernieuwing en innovatie. Juist voor het mkb is de uitdaging namelijk groot om te blijven vernieuwen om ook in de toekomst succesvol te zijn. Het blijkt een uitdaging om het lokale mkb te betrekken bij de Kenniskring.

De Kenniskring is ook benut voor een toelichting op het nieuwe project '[Human Capital Actieplan](#)'. Aan de orde kwam onder meer de scope van het project. Het gaat om maatwerk voor de aanpak van de tekortsectoren zorg, techniek en onderwijs met aandacht voor soft skills en een goed ondernemersklimaat voor (micro-)ondernemers. Vanuit Economie071 wordt bekeken welk initiatief partners vervolgens eruit willen lichten om dit met meer impact te realiseren of om tot versnelling te komen. Tijdens de Kenniskring is er veel input opgehaald om de verdere invulling van het Actieplan te concretiseren. Denk hierbij aan flexibilisering van onderwijscurricula, nog meer werken aan beroepsbeeld/beeldvorming, skills, versoepelen van wet- en regelgeving voor bedrijven, meer betrokkenheid van het bedrijfsleven en constructen waarin een leven lang ontwikkelen, HRM-advies en mobiliteit bevorderd wordt van de ene sector naar de andere.

bedrijfsleven essentieel. Het project sluit nauw aan bij het 'Human Capital Actieplan' en heeft raakvlakken met project Smart071.

De opdracht

Bijdragen aan een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Dit project is een bijzondere tussen de andere projecten van Economie071. Waar de andere projecten een project op zich zijn, is het project AOA een Kenniskring en projectgroep in één. In 2017 zijn twee arbeidsmarkt-thema's gekozen (innovatie en tekorten op

De Kenniskring lijkt gezien de opkomst en het appèl op samenwerking vanuit diverse deelnemers, duidelijk in een behoefte te voorzien. Meer en meer starten er initiatieven en weten stakeholders elkaar steeds beter te vinden. Deelnemers aan de Kenniskring kunnen hier hun voordeel mee doen door zelf deel te nemen of door kennis te nemen van de ervaringen. Naast de CIV's van mboRijnland (en daar binnen de samenwerking met Smart071), Hogeschool Leiden en het project 'Hybride werken' (SCOL) zijn dat bijvoorbeeld ook het 'Masterplan techniek', Sterk Techniekonderwijs, de doorontwikkeling van Technolab en de bouw van een Open Innovatielab op Leiden Bio Science Park. Allemaal projecten en initiatieven die steeds meer met elkaar samenwerken in plaats van naast elkaar.

Welke kostenstructuur wordt gehanteerd?

De organisatie van de Kenniskring vraagt capaciteit van de projectleider en van een communicatieadviseur (deze capaciteit wordt vooralsnog geleverd door het Programmabureau Economie071). mboRijnland stelt ook een beperkt budget beschikbaar voor de invulling van het inhoudelijke programma van de kenniskring.

de arbeidsmarkt) en is gestart met verschillende initiatieven zoals de Masterclass Onderwijs en Arbeidsmarkt, Forum071 en de halfjaarlijkse Kenniskring.

Projectstructuur

Bestuurlijk opdrachtgever: Ricardo Winter, mboRijnland. Ambtelijk opdrachtgever: Jasmijn Bongers, Economie071. Projectleider: Joost Bruggeman, mboRijnland. Projectboard: alle organisaties en bedrijven die inhoudelijk initiatieven ontwikkelen op de gestelde focus van het project.

De urgentie

De huidige arbeidsmarkt laat twee belangrijke trends zien: in een aantal sectoren wordt een tekort aan arbeidskrachten verwacht of is er al een tekort én innovaties en technische ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Voor een gezonde economische ontwikkeling is beschikbaarheid van voldoende goed gekwalificeerd personeel in de Leidse regio essentieel. Om dit te bereiken is het belangrijk dat het onderwijs aansluit bij de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Hiervoor is kennis van de huidige en toekomstige arbeidsmarkt en samenwerking tussen onderwijs en

Regionale visie op Retail en Werklandschappen

Ton Orleans,

projectleider vanuit de gemeente Zoeterwoude:

'Sinds de start van de Retailvisie is het economisch tij gelukkig gekeerd en is er weer meer élan om te ondernemen. Tegelijkertijd gaan de ontwikkelingen die aan de visie ten grondslag liggen, door. De uitdaging is om de nieuwe energie om te zetten in een winkelstructuur die gericht is op de toekomst. Regionaal afstemmen vinden wij daarbij van groot belang.'

Wat is er het afgelopen half jaar gebeurd?

De Retailvisie bevindt zich in de fase van uitvoering. De regionale visie is daarbij uitgangspunt. De actieplannen die - op basis van de visie - voor alle winkelgebieden in de regio zijn gemaakt, vormen daarbij een handreiking. In 2018 is geconstateerd dat voor structurele ondersteuning van de retail op regionaal niveau (in de vorm van een coördinatiepunt) onvoldoende draagvlak is. De uitvoering van de Retailvisie vindt plaats in de winkelgebieden zelf en voor zo ver daarbij ondersteuning gewenst is, zijn de gemeenten daarop als eerste aanspreekbaar.

Wat door de stuurgroep wel als regionale opgave is herkend, is het verminderen van het aantal vierkante meters

op de doelgerichte winkelgebieden (Actielijn C). De wens is om vanuit de positionering en thematisering van de doelgerichte winkelgebieden tot een resultaat in sanering te komen. In december 2018 is aan adviesbureau RMC opdracht gegeven voor het uitvoeren van het project 'Positionering doelgerichte winkelgebieden Leidse regio'. De focus in dit project ligt op de volgende drie vragen:

- Hoe kan voldaan worden aan de saneringsopgave van het terugbrengen van het aantal vierkante meters perifere detailhandel in de Leidse regio;
- Hoe kunnen de vijf doelgerichte locaties zich verder (economisch) ontwikkelen;
- Hoe kunnen de vijf doelgerichte locaties zich ten opzichte van elkaar profileren.

Vrijwel alle werkzaamheden van dit project zijn uitgevoerd. Dat betekent onder meer dat voor alle vijf winkelgebieden een werkatelier is gehouden. Op 18 juni bespreekt de werkgroep de resultaten en conclusies.

Welke stappen volgen?

Er is nog één activiteit van het Actieplan die nog moet worden uitgevoerd, namelijk het opzetten van een (jaarlijkse) Retailmonitor. Daarnaast is bij de vaststelling van de regionale Retailvisie afgesproken dat er na drie jaar een evaluatie plaatsvindt. Het ligt voor de hand deze beide activiteiten (deels) te combineren. Het voornemen is om deze activiteiten in de tweede helft van 2019 uit te voeren. Daartoe wordt nog vóór de zomer een globaal plan van aanpak gemaakt.

Categorie: lopend project

Welke kostenstructuur wordt gehanteerd?

Het Actieplan dat bij de Retailvisie hoort, bevat een begroting. Deze begroting is gebaseerd op de uitvoering van de drie Actielijnen en het opzetten van de Retailmonitor door de inhuur van een of meerdere externe bureaus. De kostenverdeling vindt plaats op basis van inwonertal. Voor fase 2 is in deze begroting een bedrag van € 192.000 geraamd, inclusief de Retailmonitor.

Zoals is gebleken uit het onderzoek van de Koepel Leidse

Regio is er onvoldoende (financieel) draagvlak voor coördinerende activiteiten. De uitvoering van de actieplannen zelf wordt gefinancierd door de betrokken stakeholders.

Welke risico's heb je in beeld en welke beheersmaatregelen zet je daarvoor in?

De uitvoering van de Retailvisie is een zaak van lange adem. We moeten energie blijven steken in het verkrijgen en behouden van draagvlak van alle ondernemers in de

Leidse regio. Dit lag in eerste instantie in handen van de ondernemers(verenigingen) zelf en dat zal – zonder regionaal coördinatiepunt – ook in de toekomst het geval zijn. De Stuurgroep Retailvisie monitort de voortgang en zal op grond van de evaluatie besluiten of de huidige werkwijze voldoende waarborg biedt voor het realiseren van de visie.

De urgentie

Bij de start van de Retailvisie hadden steeds meer winkels het moeilijk. Niet alleen door de crisis, maar ook omdat consumenten ander gedrag vertonen. Zij winkelen online, gaan naar grotere winkelcentra in andere steden of kopen hun kleding in massale outletcentra. De leegstand van winkels nam dan ook toe. En dat leidde tot een minder aantrekkelijk winkelgebied. Het beeld na de crisis is niet eenduidig. In sommige winkelgebieden is de leegstand afgenomen, in andere gebieden niet of neemt die zelfs nog toe. Zie ook: https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Policy-Brief-2016-04-Winkelleegstand-na-de-crisis_0.pdf en <https://www.cpb.nl/publicatie/winkelleegstand-na-de-crisis> en <http://leegstandsdoctors.nl/leegstand/winkels>

De opdracht

Het sterker en toekomstbestendig maken van de winkelgebieden in de Leidse regio is de opdracht. De visie is in 2016 vastgesteld in alle deelnemende gemeenten. Er wordt gewerkt aan drie Actielijnen:

- Actielijn A: sterker maken wat sterk is;
- Actielijn B: mogelijkheden verkennen voor winkelgebieden buiten de hoofdwinkelstructuur;
- Actielijn C: verminderen van vierkante meters op de perifere locaties.

Projectstructuur

Bestuurlijke opdrachtgever: Ton de Gans, gemeente Zoeterwoude.

Ambtelijk opdrachtgever: Jasmijn Bongers, Economie071.

Ambtelijk projectleider: Ton Orleans, gemeente Zoeterwoude.

Projectboard Retailvisie: wethouders gemeenten, Koepel Leidse regio, Katwijkse Ondernemers Vereniging (KOV).

Aanspreekpunten:

- Actielijn A: gemeente Katwijk
- Actielijn B: gemeente Leiden
- Actielijn C: gemeente Leiderdorp

Projectkaart

Smart071

Joris Castermans,
projectleider Smart071:

‘Wij helpen mkb-bedrijven in de Leidse regio met praktische workshops en filmpjes om zich bewuster te worden van de kansen met digitalisering. Denk aan Internet of Things en Data. De concrete innovatietrajecten met een kleinere groep bedrijven en i.s.m. het onderwijs, dienen ter inspiratie voor een bredere doelgroep in de regio.’

Wat biedt Smart071 het MKB in de Leidse regio?

Smart071 heeft als missie het leveren van een bijdrage aan het versterken van het innovatievermogen van het brede MKB in de Leidse regio, als het gaat om digitaliseringskansen als Internet of Things en Data Science. Om als ondernemer succesvol te innoveren worden verschillende fasen van bewustwording tot implementatie van innovatie doorlopen. Smart071 wil per fase toegevoegde waarde leveren en inspelen op de behoefte van de ondernemer waarbij ondernemers kunnen instappen in de voor hun relevante fase. Per innovatiefase/ondernemersbehoefte doen we dat op hoofdlijnen op de volgende manier:

Wat hebben we gedaan in 2018 - eerste helft 2019?

Met bovenstaande propositie richting het mkb in de Leidse regio zijn de volgende activiteiten ontplooid en resultaten geboekt.

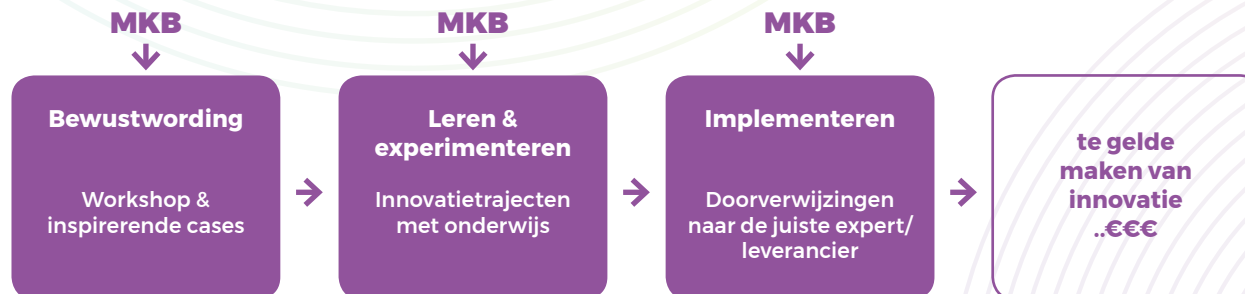
Workshops en events

In 2018 zijn er i.s.m. de lokale ondernemersverenigingen drie IoT workshops georganiseerd in Leiden, Oegstgeest en Leiderdorp. Hieraan hebben ca. 80 ondernemers en professionals deelgenomen. Op 5 februari 2019 vond het event ‘Tech voor de toekomst NU!’ plaats in PLNT met ongeveer 190 deelnemers. Er werden workshops ‘Data Science’ en

‘Virtual Reality’ gegeven. Op een marktplaats stonden ongeveer twintig ICT, tech en data gerelateerde bedrijven uit de regio. Daarnaast deelden we de resultaten van de Smart071 innovatietrajecten met posterpresentaties en demo’s van de studenten. In mei 2019 werd in samenwerking met ondernemersvereniging BV Leiden een workshop gegeven over Data-analyse voor bedrijven. De bijeenkomst werd goed bezocht door 30 bedrijven.

Innovatietrajecten en inspirerende voorbeeldcases

In de innovatietrajecten wordt een commercieel veelbelovend, technisch haalbaar businessconcept, inclusief businesscase ontwikkeld en een eerste prototype/demo gemaakt door studenten. Er zijn 15 innovatietrajecten met lokale mkb ondernemers afgerond. Ongeveer 1/3 van de innovatietrajecten heeft na afronding binnen Smart071 een vervolg gekregen in de vorm van verdere technische doorontwikkeling. In één enkel geval is er zelfs door de ondernemer een nieuwe klant binnengehaald o.b.v. de resultaten van het innovatietraject. Naast de afgeronde trajecten lopen er momenten 10 nieuwe trajecten. De zeer diverse cases richten zich op sensor- en mobiele toepassingen en hebben betrekking op bedrijven uit de regio die zich o.a. bezighouden met installatietechniek, security, tuinbouw, sport, groenvoorziening, educatie, theater, industriële machines, retail en openbare ruimte. Een belangrijk onderdeel van Smart071 is het inspireren van ondernemers met concrete voorbeeldcases van regionale MKB bedrijven en experts. Bekijk de volgende filmpjes:
Verhagen: <https://youtu.be/cmkJuWZLVgU>
Hoek: <https://youtu.be/FMBS-4UfCsE>
Ins Blau: <https://youtu.be/jSxTfogtkH8>

Categorie: lopend project

Inzet van studenten

Studenten van de Hogeschool Leiden opleiding informatica vormen een belangrijk onderdeel van de innovatietrajecten. Als uitbreiding op de samenwerking met de minor sensortechnologie en interactieve mediatechnologie is er een structurele samenwerking opgezet met de specialisatie 'Business Data Management' van de Hogeschool Leiden opleiding informatica. Mooie voorbeelden hiervan zijn de data analyse innovatietrajecten die nu lopen bij een retail bedrijf en vakantiepark. Zij willen meer waarde halen uit de klantkaartinformatie die zij al jarenlang hebben vergaard, gekoppeld aan andere waardevolle databronnen.

Doorverwijzen naar (ICT, tech & data) experts en leveranciers van oplossingen

Als ondernemers of professionals op zoek zijn naar specifieke kennis of een specifieke technische oplossing, dan brengt Smart071 hen graag in contact met passende experts of leveranciers in de Leidse regio of daarbuiten. Afgelopen jaar is het kennisnetwerk van ICT, tech en data gerelateerde bedrijven in de Leidse regio verder uitgebreid.

Waar zijn we momenteel en de rest van 2019 mee bezig?

Naast het uitvoeren van de tien lopende en de tien in sep-

tember startende innovatietrajecten met Hogeschool Leiden en mboRijnland / CIV Smart Technology, worden de volgende activiteiten ontplooid.

Intensivering en verbreding samenwerking met het onderwijs

De nieuwe samenwerking met het mboRijnland en in het bijzonder het 'CIV Smart Technology' is in de opstartfase. In september starten projecten waarin mobiele applicaties voor bedrijven worden ontwikkeld. In de innovatietrajecten van Smart071 blijkt vaak dat het toevoegen van andere type studenten van andere opleidingen zeer waardevol is. Daarom wordt er geëxperimenteerd met het gezamenlijke uitvoeren van projecten met zowel Informatica als Commerciële Economie studenten.

Event 'Smart071 meets 071-ICT meets ICT-onderwijs @ PLNT'

Op 10 juli vindt de bijeenkomst '071-ICT meets Smart071 meets ICT-onderwijs @PLNT' plaats. 071-ICT is een platform voor ICT-data- en techbedrijven in de Leidse regio. Een kort programma met interessante ICT bedrijven wordt afgesloten met een demomarkt van studenten Informatica en het CIV Smart Technology van mboRijnland. Doel van

het event is om de ICT/tech community in de Leidse regio samen en in contact te brengen met het regionale ICT-onderwijs.

Event Virtual Reality

Op 31 oktober zal er een groot event plaatsvinden over Virtual Reality waarbij bedrijven een opdracht kunnen uitzetten onder studenten van de Universiteit Leiden. De communicatie hiervan wordt na de zomerperiode opgestart.

Practice what you preach: Smart071 ook digitaler en datagedreven!

De kracht van data en digitale middelen waarover we mkb-ondernemers in de regio vertellen, moeten we uiteraard voor ons eigen project ook gebruiken. We doen momenteel een onderzoek met informatica studenten van de Hogeschool Leiden. We proberen in kaart te brengen hoe het staat met de digitale/innovatieve concurrentiekracht van het MKB in de Leidse regio, per domein en sector. Daar waar we tot nu toe vrij 'bottom up' hebben geacteerd, moet dit onderzoek leiden tot meer focus voor Smart071 om te komen tot nog meer economische impact in de regio.

Urgentie en opdracht

We leven in een waanzinnig interessant tijdperk van digitalisering die grote impact heeft op onze maatschappij en kansen biedt voor bedrijven in alle sectoren. Met talloze slimme toepassingen proberen we hiermee de wereld om ons heen eerlijker, schoner en duurzamer te maken. Smart071 maakt voor bedrijven de kansen inzichtelijk en concreet.

Projectstructuur

Bestuurlijk opdrachtgever: stuurgroep Economie071
Ambtelijk opdrachtgever: Jasmijn Bongers, programmamanager Economie071
Opdrachtnemer/projectmanager: Joris Castermans
Projectboard:
Portefeuillehouder Economie Gemeente Leiden, Yvonne van Delft
Portefeuillehouder Economie Gemeente Katwijk, Jacco Knape

Bestuurlijke vertegenwoordiger Hogeschool Leiden, Patrick Pijnenburg
Werkgroep:
Programmamanager Economie071 – Jasmijn Bongers
Beleidsmedewerker Economie Gemeente Leiden – Sarah Jacques
Beleidsmedewerker Economie Gemeente Katwijk – Robert van der Poel
Ambtelijke vertegenwoordiger Hogeschool Leiden – Patrick Morley

Projectkaart

Be Good And Tell It

Martijn Bulthuis,
projectleider Leiden Marketing:

‘Wij zijn bijzonder trots als penvoerder van deze samenwerking te mogen optreden. De energie bij de partners en de positieve grondhouding bij de achterban is zeer motiverend. Na de eerste drie jaren van samenwerking, is er echt geloof ontstaan in deze Stad+Kust destinatie en groeit het besef dat we samen ook echt een regio vormen. Nu is het tijd voor een volgende stap.’

De urgentie

Het project heeft 3 boeiende jaren gekend, van planvorming tot uitvoering. We staan nu aan de vooravond van een nieuw plan voor de komende jaren. De afgelopen jaren is gezamenlijk geïnvesteerd in toerisme (Duitsland), bewoners en in de zakelijke positionering, vanuit het plan ‘Be good and tell it’. Veel is gelukt o.a. door het opbouwen van een constructieve samenwerking van partners in de regio. Omdat marketing een lange termijn inspanning is, zetten de samenwerkende marketingorganisaties hun inspanningen graag voort.

Welke stappen zijn gezet?

Het project kent drie routes:

- De eerste route gaat over de vraag hoe we de regio profileren in de provinciale marketing richting nieuwe

bedrijven, ontwikkelaars en investeerders. Hier is ingezet op de strategische samenwerking met Innovation Quarter en de MRDH voor het verwerven van een goede positionering van de Leidse regio. Het profileringsdomein ‘Life Science & Health’ heeft een prominente plek gekregen binnen de gekozen positionering ‘Real life testing ground’ en betreft een doorlopende inspanning.

- De tweede route gaat over het vormen- en vermarkten van de Leidse regio als een logische bestemming voor bezoekers. Samen met gelegenheidspartners Wassenaar en Noordwijk, vormt de Leidse regio een Stad + Kust bestemming, bedoeld om in het buitenland (Duitsland, mogelijk België) te positioneren. Daarbij vormen kernwaarden en iconen als de tulp, cultuur, kennis, kust en vrijheid verbindende en onderscheidende elementen.

- De derde route betreft de verbinding van de Leidse regio, met de bewoner als doelgroep. De bewoner die zich uitgenodigd voelt bij haar buurgemeenten, die zich trots voelt op gezamenlijke prestaties, die buiten de regio een ambassadeursrol aanneemt als trotse burger. Deze bewoner is pure pr én bezoeker in een. Middels het ‘Meemaak-Magazine Stad + Kust’ (in een oplage van 250.000 exemplaren, huis-aan-huis bezorgd) stimuleren we het gedrag én het regiogevoel.

Welke stappen volgen?

Marketing is een marathon, de kracht van de boodschap zit in de herhaling. Het voorzetten van de communicatie voor deze *Kuste und Kultur* bestemming, het doorontwikkelen van het productaanbod van de onderliggende bestemmingen (en de samenhang daartussen) maakt dat het project ook daadwerkelijk gaat converteren. Naast

Categorie: doorstart project

Duitsland wordt ook België overwogen voor de toeristische campagne.

De vertegenwoordiging van de Leidse regio binnen de Klankbord van 'Innovation Quarter' zal niet alleen onze positie versterken, maar ook producten opleveren die het regionale én nationale partijen makkelijker maakt onze regio elders krachtig voor het voetlicht te brengen.

Het magazine Stad + Kust moet nog beter herkend worden door de lezers, ergo vaker dienen te verschijnen. Het zal dan in grote mate bijdragen aan een breed gevoeld gevoel van een gezamenlijke regio: samen één.

Nieuw zal de inzet op research en data zijn. Niet alleen de inspanningen (en het effect daarvan), maar vooral het vastleggen van de huidige situatie als nul-meting, om vandaar uit de ontwikkelingen te kunnen blijven volgen.

Welke kostenstructuur wordt gehanteerd?

Momenteel wordt aan de hand van een evaluatie en een nieuw uitvoeringsplan aan de gemeentes gevraagd opnieuw, meerjarig budget beschikbaar te stellen. In het uitvoeringsplan staat regionale versterking, samenwerking vanuit een welbegrepen eigen belang aan gezamenlijke groei in welvaart en welzijn centraal.

Welke risico's heb je in beeld en welke beheersmaatregelen zet je daarvoor in?

Voor de partners is het belangrijk vertrouwen te hebben en te houden in elkaar. Deze samenwerking is kwetsbaar vanwege de verschillende belangen en emoties. Vanaf de start is het een samenwerking vanuit een welbegrepen eigenbelang, dat maakt het transparant en sterk. Een stevige projectorganisatie en een consequent communicatieproces moeten dat zo houden.

Projectstructuur

Bestuurlijke opdrachtgevers: wethouders gemeente Leiden, gemeente Katwijk en gemeente Oegstgeest.
Ambtelijk opdrachtgever: Jasmijn Bongers, Economie071
Projectleider: Martijn Bulthuis, Leiden Marketing
Projectboard: Leiden Marketing, Katwijk Marketing, Noordwijk Marketing, dorpsmarketing Oegstgeest en Wassenaar/Voorschoten marketing.

Projectkaart

Professioneel Expat Centre Leiden

Corine van der Ceelen,
manager Expat Centre Leiden:

'Het Expat Centre Leiden (ECL) is inmiddels niet meer weg te denken uit de regio! We hebben een steeds groter wordende rol in het aantrekken, opvangen en behouden van internationaal talent in de Leidse regio. Daarom hebben we met alle founding partners afzonderlijk afspraken kunnen maken voor de periode tot en met 2020. Dat is ook nodig, omdat het ECL vanaf 1 juni 2019 op eigen benen staat en geen onderdeel meer is van Economie071.'

Wat is er het afgelopen half jaar gebeurd?

Het businessplan uit 2016 vereiste aanvullende financiering van bedrijven en werkgevers, een van de randvoorwaarden van de Stuurgroep Economie071 voor verdere financiering vanaf juni 2019 door individuele partners. Dit is op twee manieren ingevuld, met een partnerprogramma en het heffen van fees.

In 2017 heeft het ECL een partnerprogramma voor serviceproviders ontwikkeld en dat is de afgelopen periode verder geprofessionaliseerd. Er staan diverse sponsors op de website genoemd in verschillende categorieën.

Sinds oktober 2018 heffen we fees voor de services aanvullend aan de registratie. De bedoeling is dat de internationals deze fees declareren bij de bedrijven waar ze voor werken. Op termijn zal het mogelijk moeten worden dat de fees rechtstreeks bij de bedrijven worden gefactureerd. Mensen kunnen voortaan ook zelf via de website een afspraak maken bij het ECL, zonder menselijke tussenkomst.

In 2018 hebben we 553 expats uit de regio ingeschreven en van een Burgerservicenummer voorzien. Dit waren expats uit Leiden (513), Katwijk (4), Leiderdorp (8), Oegstgeest (21) en Zoeterwoude (6).

De prognose was dat het aantal inschrijvingen ten opzichte van 2017 (562) substantieel zou dalen, omdat de services niet meer gratis zijn. Dit is gelukkig niet het geval gebleken.

Behalve de inschrijving met gelijktijdige afgifte van het Burgerservicenummer, geven we de internationals ook informatie en hulp bij vragen. Hierin werken we samen met ACCESS, die de helpdeskfunctie vervult met vrijwilligers die zelf expat zijn.

Het marketingplan 2018 is uitgevoerd. We hebben verschillende instrumenten ontwikkeld. De eerste Expat Essentials is uitgekomen en begin 2019 vernieuwd. Dit is een bewaarboekje dat aan alle internationals wordt uitgedeeld. Hierin staat beschreven wat zij moeten weten in hun eerste maanden in de regio en bij welke partners van het ECL zij terecht kunnen met hun vragen. De Expat Introduction is ontwikkeld. Dit is een online learning tool met wetenswaardigheden over de zes gemeenten in de regio en andere zaken die van belang zijn voor internationals.

Voorts is er een aantal events gehouden, netwerkevents waar het gezellig socializen is en informatieve events over

onderwijs en belastingen. Hier zoeken we zo veel mogelijk de samenwerking op met andere partijen in de regio.

De afgelopen periode is het denken in pijlers ontwikkeld. We onderscheiden drie pijlers, te weten de doelgroepen 'Internationals' en 'Bedrijven' en het aandachtsgebied 'Kenniscentrum Internationalisering'. In de eerste jaren van het ECL heeft vooral de pijler 'Internationals' veel aandacht gekregen. Hierin zijn services gebouwd voor internationale werknemers en hun families.

Naast de pijler 'Internationals' heeft ook de ontwikkeling van het ECL als Kenniscentrum voor internationalisering aandacht gekregen en dat wordt in 2019 verder uitgebouwd. Cijfers over aantallen arbeidsmigranten en kenniswerkers in de regio zijn bekend. Dit onderzoek wordt elke twee jaar geactualiseerd. Meer kwalitatieve informatie ontbreekt echter. Om die reden heeft het ECL een onderzoek laten uitvoeren door Bureau Blaauwberg, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende categorieën internationals (van arbeidsmigrant via expat tot mixed nationality couple). Aan de verschillende categorieën zijn kenmerken gekoppeld. Dit geeft ons een veel beter beeld over de karakteristieken van de verschillende groepen, wat van grote waarde is voor vele partijen waar we mee samenwerken. In de pijler 'Kenniscentrum' is ook het oprichten van een extra internationale basisschool in de regio aangejaagd, wat eind 2019/begin 2020 gaat leiden tot het oprichten van een nieuwe school.

Welke stappen volgen?

De pijler 'Bedrijven' heeft nog wat minder aandacht gekregen en daar gaat in 2019 verandering in komen. Communicatie naar bedrijven komt nóg hoger op de agenda. Het ECL is sinds kort onderdeel van de organisatie

Categorie: afgerond project

van Leiden International, een netwerkoverleg van directeuren van internationale bedrijven in regio Leiden. Twee maal per jaar wordt er een CEO-breakfast of ander netwerk event georganiseerd, waarin het ECL podium kan pakken en voor naamsbekendheid in de top van de bedrijven kan zorgen. Voorts worden er bijeenkomsten voor HR mensen georganiseerd. Binnenkort zal de eerste corporate newsletter uitkomen, gericht op HR en CEO's van bedrijven.

Welke mijlpalen voorzie je voor het komende half jaar?

Vanaf 1 juni 2019 is het ECL officieel geen project meer van Economie071. Het convenant en de dienstverleningsovereenkomst zijn met de oorspronkelijke oprichters verlengd tot 31 december 2020. Er blijft veel hetzelfde: de Universiteit Leiden, LUMC, Ondernemersvereniging LBSP, alles zes gemeenten en Leiden Marketing blijven onderdeel van het ECL. Ook de bestuurlijke inbedding blijft hetzelfde.

Nu mensen zelf een afspraak kunnen maken op het ECL, hebben we veel informatie over de aantallen uitgegeven Burgerservicenummers, plaatsen van inschrijving enzovoort. Deze zit echter nog 'verstopt' in systemen en zal in 2019 als managementinformatie beschikbaar gaan komen.

Er leven ideeën over het ontwikkelen van een corporate programma, waarbij bedrijven bijvoorbeeld taallessen, culturele trainingen, dual career cursussen (loopbaanadvies voor partners van expats), introductiedagen voor nieuwe medewerkers en meer via het ECL in kunnen kopen. Het CEO-overleg Leiden International kan hierbij ingezet worden om informatie op te halen over de behoefte van de bedrijven en om financiële steun te verkrijgen van die bedrijven om dit verder uit te gaan werken. Dit is op dit moment nog in een prematuur stadium maar zal in 2019 wellicht tot resultaten gaan leiden.

Laura Platte,

projectleider vanuit de gemeente Oegstgeest:

'In 2016 zijn we gestart met het Expat Centre als een van de eerste concrete Economie071-projecten. Deze zomer gaat het Expat Centre zelfstandig verder. De versterking van het internationale vestigingsklimaat ligt mede dankzij het Expat Centre goed op koers.'

In de pijler 'Bedrijven' hoort ook aandacht voor het aantrekken van internationaal talent naar deze regio. De aanwezigheid van kennismigranten, wetenschappelijk onderzoekers, internationale studenten en trainees is een noodzakelijke en essentiële voorwaarde voor de economie, productiviteit en innovatiekracht van de Leidse regio, die zich als internationale kennisregio profileert. Deze hoog opgeleide internationals zijn een voorwaarde voor het aantrekken en behouden van bedrijven. Waar vroeger de mensen op de bedrijven afkwamen, zien we steeds meer dat nu de bedrijven zich vestigen daar waar de talenten zijn. 'In the war on talent, talent has won' volgens het International Community Platform. Deze 'talent pool' trekt bedrijven aan in de regio en houdt de bedrijven vast.

De rol die het Expat Centre Leiden kan spelen in het aantrekken en behouden van talent in de regio is nog niet uitgekristalliseerd. Maar dat er een rol is weggelegd, wordt steeds meer duidelijk. Gedachten gaan uit naar samenwerkingen met Economie071 en andere Zuid-Hollandse en regionale partijen om een Leiden Talent Region te creëren, voor branding van de regio als Science Region, voor een regionale vacaturesite voor internationals en een landing page voor internationaal talent.

Omdat het aantrekken van bedrijven belangrijk is, werkt het ECL ook nauw samen met Innovation Quarter, bijvoorbeeld door het houden van gesprekken met CEO's van bedrijven die overwegen zich in de regio te vestigen. En op wat langere termijn Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) aanwezigheid op het ECL (afhankelijk van intern IND-besluit en timing).

Welke risico's heb je in beeld?

Financiering is geregeld tot eind 2020. Dat betekent dat er eind 2019 financiering voor de periode vanaf 2021 geregeld moet worden. Omdat het jaarlijks verlengen van convenanten met elf partijen arbeidsintensief is en de toekomst jaarlijks daarmee onzeker is, zullen we gaan aansturen op langere perioden. Hiervoor zullen gesprekken plaatsvinden. Het Expat Centre zoekt naar een nieuwe inbedding nu het niet langer een Economie071-project is. Ook dit wordt meegenomen in de gesprekken met de partners.

De lobby bij de IND om aanwezigheid op het ECL voor elkaar te krijgen is nog niet gelukt door bezuinigingen bij de IND. Aanwezigheid van IND is echter voor de financiële situatie van het ECL van cruciaal belang. Hierover wordt in juli 2019 meer informatie verwacht.

